

Slovenski dom

Štev. 198.

V Ljubljani, četrtek 1. septembra 1938.

Leto III

Angleške grožnje in opomini rodili sad:

Napetost zaradi ČSR nekoliko pojedala

Henleinovci so v zagati: ponudbo vlade bi kajpak odbili, če se ne bi bali Anglije ...

London, 1. sept. Anglija je včeraj ponovno močneje pritisnila na českoslovaško vlado in na sudske Nemce, da pride do čim hitrejšega sporazuma, če ne že do končnega uspeha, kakršnega pričakuje vsa Evropa. Anglija želi, da pride do te sprave bodisi z ugodnim odgovorom na češke manjšinske predloge s strani sudskeih Nemcov, ali pa od Hitlerja, ko bo govoril na nürnbergskem kongresu. — Nekateri londonski krogi menijo, da bodo sudske voditelji odgovorili Pragi še pred pričetkom nürnbergskega kongresa, če bodo sprejeli zadnje koncesije kot osnovno za nadaljnja pogajanja ali pa jih odklonili. Računajo pa, da zavisi končna odločitev o evropski krizi, ki ji od 1. 1914 sem ni enake, od Hitlerja. Obiski tujih diplomatov v Witehallu dokazujejo težko stanje v Evropi. Med tem obiski je velikega pomena obisk poljskega poslanika Antonija Jazdozevskega, ki se je včeraj dalj časa razgovarjal z angleškim zunanjim ministrom lordom Halifaxom. Poljska, ki leži med Rusijo in Nemčijo ter meji na Českoslovaško, bi bila po svojem zemljepisnem položaju zlasti v tem pogledu pomembna, ker lahko odpre možnost prostega prehoda ruskih čet, namenjenih v pomoč čeških zaveznikov, preko svoje države. Tudi francoski veleposlanik Corbin se je zglasil pri lordu Halifaxu in mu prinesel celotno poročilo o sklepih francoske vlade. — Angleški krogi se vedno upajo, da bodo uspeli s pomirjujočimi nasveti v Nemčiji, kakor pri sudskeih Nemcih, da pride do mirne sprave. Na velike presenečenje politikov se je včeraj popoldne zglasil pri lordu Halifaxu vztrajni zagovornik Edenove politike Winston Churchill in se razgovarjal z njim 40 minut. Churchillova izjava, ki jo je podal preteklo soboto, pomeni, da sedaj bolj simpatično gleda na Chamberlainovo politiko, ki se vedno bolj približuje Edenovi. Eden se nahaja še vedno v ozadju, pravijo pa, da se spet bliža čas, ko se bo Eden kralju povrnil v ministrstvo. Churchill je eden izmed angleških državnikov, ki se je razgovarjal s Konradom Henleinom, ko se je mudil v Londonu. Churchill bi mogel posredovati pri Henleinu za ugodno rešitev manjšinskega vprašanja še pred nürnbergskim kongresom.

O treh stvarah so si v Londonu na jasnom: **1. Da velik del sudskeih Nemcev želi ostati pod okriljem českoslovaške republike.**

2. Da so voditelji sudskeih Nemcev pod vplivom tuje države, in da zaradi tega tako trmasto zahtevajo popolno avtonomijo ter so nepopustljivi pri pogajanjih s prasko vlado.

3. Ogromna večina sudskeih Nemcev bi bila zadovoljna s preuredivitjo Českoslovaške po švicarskem kantonalem sistemu.

Pariz, 1. sept. o. Opaža se popuščanje velike napetosti, ki je zadnje dneve prisla do vrhunca. Ton nemškega časopisa je zdaj bolj umirjen, med tem ko je italijanski opominjajoč. Nekateri opozvalci so še vedno mnenja, da kriza ni še prešla in tudi ne bo, dokler ne pride povoljni odgovor Henleinu na praska zahteve. Italijanska admiraliteta je odložila odhod dveh italijanskih bojnih ladij, ki bi morale odpotovati te dni na potovanje okoli sveta. Ob francoski meji se Italija z veliko naglico utruje.

Na boljše se je obrnilo

Praga, 1. septembra. AA. Sinoč je tukaj zavdal splošen optimizem in so povod prepričani, da se je položaj zaobrnal na bolje. Govore, da bo predsednik republike dr. Beneš najbrž že danes objavil proglos, v katerem bo izjavil, da sta nov predlog za rešitev narodoustnega vprašanja izdelala predsednik republike dr. Beneš in predsednik vlade dr. Hodža.

Polični odbor ministrov je včeraj popoldne sprejel vse podrobnosti tega načrta in je dr. Hodža podal obširno poročilo o položaju. Govore, da je dr. Beneš načel izhod v tej smeri, da naj se narodnostni problem rešuje v dveh poglavijih in da se šele nato začne izvajati načrt dela.

Henlein še kuje svoj odgovor

Praga, 1. septembra. AA. (Reuter) Do zdaj se še nikar ne da sklepati, kakšen bo odgovor predstavnikov sudskeih Nemcev. Jasno pa je, da bodo nove predloge prej proučili in šele nato sprejeli ali zavrnili. Zdaj mnogo zavisi od tega,

ali naj odločitev prinese sudske-nemška stranka ali kak drug činitelj. Nedavno ponudbe českoslovaške vlade so se zelo približale načelom, ki so obsežena v osmih točkah in ki jih je podal Henlein. Skoraj gotovo je, da bo sudske-nemška stranka pripravljena razgovarjati se tudi o podrobnostih.

Praga, 1. septembra. o. Sinoč je izdala Henleinova stranka poročilo, v katerem zanika vesti tujih poročil, ki pravijo, da so Čehi predložili Sudetu načrt, a da odgovor še do sedaj ni prišpel. V komunikatu pravijo, da českoslovaška vlada ni predložila nobenega novega načrta, kakor onega, ki je poznan kot narodnostni statut. Tudi sestanka med Hodžom in Kundtom za nadaljnja pogajanja še ni bilo.

Daladier pred skupščinskim odborom za narodno obrambo:

Francoska vojska bo odbila vsak napad

Pariz, 1. sept. o. Pri včerajšnji tajni seji v palaci Bourbon je podal predsednik vlade Daladier daljšo izjavo pred skupščinskim odborom za vojaške zadeve. V tej izjavi je Daladier poučarjal, da so francoske oborožene moči zadostni močne, da preprečijo vsak neprizakovani napad. Točno predsednikova izjave v tajni seji niso znane, pač pa pravijo poslanci, da je Daladier izjavil, da je francoska vojska zdaj na najvišji stopnji po vojni. Daladier je opisoval sedanjeno mednarodno stanje, stanje oboroženosti posameznih držav v Evropi in

Ne Henlein, temveč Berlin je merodajen

Praga, 1. septembra. o. Runcimanov svetovalec Gwatklin je včeraj odšel v Marijanske Lazne, kjer se je nadalje zavdal razgovarjal s sudskeim voditeljem Henleinom. Razgovor se je nanašal na bočno razpravljanja med českoslovaško vlado in sudskeimi Nemci, da bi našla končno osnovo za nadaljnja pogajanja. Po poročilih se zagotavlja, da se bodo danes sestali sudske voditelji, razgovarjali in izdelali odgovor na praska vlado na osnovi glavnih točk, katere sta pretresala na včerajšnji konferenci Gwatklin in Henlein. Mislijo, da bo odgovor pozitiven, seveda zavisi pa vse od berlinskih nasvetov.

Medparlamentarna zveza za svobodnejšo trgovino in pravično razdelitev surovin v kolonijah

Belgrad, 1. sept. AA. Od 22. do 28. avgusta t. l. je bilo v Haagu redno letno plenarno zborovanje medparlamentarne zveze. Več tej zvez je zastopani parlamentarci skoraj vseh držav sveta. Letošnje zasedanje plenuma je bilo zelo zamisivo. Po vsestranski debati, ki so se je udeležili tudi naši parlamentarci, so sprejeli telesne rezolucije:

1. Resolucijo o kolonijah in o izrabiti surovin iz kolonij. Ta resolucija izraža željo, da se omogoči tudi državam, ki so brez kolonij, izrabiti kolonijskih surovin. Resolucija izreka željo, da bi kolonije postale s časom morda splošna last vsega sveta, mandatorska država naj bi pa inela samo upravno premoč v kolonijah. Za sprejetje takšne resolucije so pristiskale posebno države, ki nimajo kolonij, a čutijo veliko potrebo po surovinah.

2. Resolucijo o klavzuli največjih ugodnosti. Poleg ponovne ugotovitve, da se je v mednarodni trgovini treba tudi v bodiče držati načela največjih ugodnosti, to je, da privilegij, ki jih katera država s trgovinsko pogodbo dovoli drugi državi, avtomatsko velja tudi za druge države, s katerimi je ta država v trgovinsko-pogodbene stikih. Priznajo se tudi možnosti izjem gornjega načela največjih ugodnosti, te izjeme se pa lahko dovolijo le z regionalnimi pakti med državami, ki se gospodarsko dopolnjujejo in so gospodarsko druga na drugo navezane.

3. O intelektualnem sodelovanju med državami. Ta resolucija ugotavlja potrebo ustavov mednarodne ustanove, ki naj zajameči enotne avtorske pravice na vsem svetu poleg obstoječih sličnih ustanov posameznih držav. To bi bila nekakšna trdnješa vez med intelektualci vsega sveta.

4. Resolucijo o zakonodajni iniciativi in o postopku pri sprejetju zakonov. To je bila najvažnejša točka dnevnega reda in je bila o njej i v svetu i v plenumu unije izčrpna debata. Sprejeta resolucija je zelo obsežna in obsegata v glavnem dve točki: a) da se zakonodajna ini-

ciativa brezpogojno prepusti parlamentu; b) da se prizna delna potreba po tako imenovanih dekretnih zakonih, a z nekimi omejitvami. Teh omejitiv resolucija ne našteva podrobnejše, le v 10. točki resolucije pravi: V tem pogledu opozarja konference medparlamentarne zveze na sklepke 52. konference unije v Budimpešti iz 1. 1936 po predlogu predsednika jugoslovanske skupine g. Ciriča. Kot posvetovalni organi lahko fungirajo pri sprejetju zakonov tudi odgovarjajoči javnopravne ustanove (zbornice, sindikati, vseučilišča itd.), vendar suverenost parlamenta ne sme biti prav nič okrnjena. Dalje je bilo govora tudi o nadzorstvu nad zakonskimi predlogi s straščico ustavnosti. Sklenili so, da bi to nadzorstvo kazalo poveriti najvišjim sodiščem, a zoper z omejitvijo, da se suverene pravice parlamenta ne smejo okrniti.

Silovit tajfun opustošil Japonsko

Tokio, 1. septembra. o. Že od leta 1905 ne ponujijo tako močnega tajfuna nad Tokiom in bližnjimi mestih ter vzhodnimi delom Japonske, kakor je bil včeraj zjutraj. Vihar je divjal z naglico 120 km na uro in je rušil vse, kar mu je oviral pot. Vse zveze med Tokiom, Jokohamo in drugimi mesti so pretrgane. V Jokohami je na stotine hiš, ki so zaradi silnega valovja prisile pod vodo. Vihar je podiral hiše ter nosil cele strehe daleč naokrog. Ves promet je zaustavljen, mesta pa so ostala brez luči. Reke zaradi silnega deževja stalno naraščajo in se je batili velikih poplav. Računajo na veliko število mrtvih in na milijone jenov škode.

V Španiji samo manjše praske

Salamanca, 1. septembra. AA. (DNB) Službeno poročilo nacionalističnega vrhovnega poveljstva pravi, da so nacionalistične čete uspešno odbrle vse sovražne napade. Sovražnik je pustil na bojišče nad 1500 mrtvih, 300 milijenov pa je bilo ujetih. Nacionalistično letalstvo je sestrelilo 5 sovražnih letal. V noči od 29. na 30. avgusta so nacionalistični bombniki vrgli več bomb na tovarno vojnega materiala v San Feligu.

Drobne vesti

Pariz, 1. sept. AA. (Stefani) Zunanji minister Bonnet je včeraj sprejel odpravnika britanskega poslanstva v Parizu Campbella.

Jeruzalem, 1. sept. AA. (Reuter) V mesecu avgustu so neredi v Palestini zahtevali 266 smrtnih žrtev, in sicer 19 angleških državljanov, 193 Arabcev in 48 Židov.

Rim, 1. sept. AA. Včeraj je imel Mussolini dolg razgovor z apostolskim nuncijem pri Kvirinalu, nato pa z bolgarskim kraljem Borisom. Tudi zunanji minister grof Ciano se je sestal s kraljem Borisom. Grof Ciano je sprejel tudi ameriškega veleposlanika in se z njim dolgo razgovarjal. Rimski diplomatski krogi pripišujejo tem sestankom poseben pomen.

Pariz, 1. septembra. AA. Havas poroča iz Maribora, da je včeraj izvajala s strani sudskega pravilnega zapora, preiskava pa traja še naprej ter se bo v tej zadevi vrnila tudi obravnavata pred mariborskim okrožjem, sodečcem. »Privredna zadružna« bo likvidirala svoje posle. Med tem časom pa so začeli dobivati člani »Privredne zadruge« iz Zagreba laskava vabilo, s katerimi jih poziva »Zagrebačka zadružna«, naj pristopijo k njej kot člani. V vabilih izjavlja »Zagrebačka zadružna«, da je

pripravljena priznati ves zavarovalni čas, ki ga imajo pri »Privredni zadružni«. Ker so nekateri člani »Privredne zadruge« to dopise, ki so jih dobili iz Zagreba, izročili mariborski policiji, se je ta informirala v Zagrebu, kako je s fuzijo »Zagrebačke« in »Privredne zadruge«. Od banske uprave v Zagrebu je sedaj prispeval zanimiv odgovor. »Zagrebačka zadružna« se izgovarja, da ni bilo nikoli govora o kaki fuziji med njo in med Roželovo »Privredno zadružno«. Pač pa se je »Privredna zadružna« zanimala za tako fuzijo, ko pa je »Zagrebačka zadružna« izvedela za nereelne posle »Privredne zadruge«, je vsako fuzijo odločila. Tudi se v omenjenem poročilu zatrjuje, da se omenjena »Zagrebačka zadružna« s svojimi pravilnimi ne more baviti z zavarovalnimi posli ter nima niti tozadovne predpisane oblastvenega dovoljenja.

Pariz, 1. septembra. AA. Havas poroča iz

Vesti 1. septembra

Nad Prago in bližnjo okolico je divjala strahovita nevihta. Na nekaterih krajih so se utrgali oblaki. Zaenkrat še ne poročajo o veliki škodi. Le na severnem Češkem je strela ubila eno žensko. Odbor za preskrbo političnih beguncov se je spet zbral v Londonu. Ponovno se bodo bavili z vprašanjem, kam naseliti vedno večje število Juďov, ki bi bili iz Nemčije v Avstriji.

Veliko palajo za novo ministrstvo za italijansko Vzhodno Afriko so začeli graditi v Rimu. Pologanje temeljnega kamna je prisostvoval tudi Mussolini.

Tudi na Madžarskem so divjale včeraj hude nevihte, ki so povzročile mnogo škode. Strela je ubila tri ljudi ter začala 12 hiš.

Poseben italijanski teden so organizirali v Münchenu poleg vsakoletnega münchenskega festivala. Prireditve vodi dirigent Clemens Krauss. Na italijanskem tenu so uporabili več italijanskih oper in drugih glasbenih del.

19. seznam italijanskih pokroviteljev, ki so padli v španskih bojih, je bil objavljen včeraj v Rimu. V tem seznamu je 67 legionarjev, ki so padli pri Albetozi in Baracozi.

Najbolj številno družino v vatikanski državi ima upravni uradnik Labelle. Te dni se mu je rodil osmi otrok, cigar krst so proslavili skoraj vsi prebivalci vatikanskega mesta.

Iz Rusije je v Cluj priletel ameriški letalec polkovnik Lindbergh. Romunski tajni policijski skrbnik zaobražil hangar, v katerem je bilo Lindberghovo letalo. Iz Romunije bo Lindbergh odletel v Prago.

Več oddelkov angleškega sredozemskega brodovja bo obiskalo grška pristanišča prihodnje dni. Grško brodovje, ki je odplulo na obisk na Malto, pa bo tamkaj ostalo štiri dni.

Na Poljskem bodo poklicali v službo vse vojaške obvezance letnikov 1908, 1910 in 1913, katere so pri svoječnih policijskih pregledih spoznali za sposobne, in so jih prevedli v rezervo, ker je njih stevilno presegalo vojaški kontingen, ki je bil takrat v veljavlju. Poleg teh letnikov bodo poklicali v vojaško službo tudi vse rezerviste do 50. let starosti.

Ceskoslovaško bo v kratkem najbrž obiskal predsednik nemških bojevnikov princ Coburgski. Časnikarjem je dejal, da je on prepričan, da se bo vprašanje sudskeih Nemcev v ČSR ugodno rešilo.

Ognjenik Vezuv je začel spel bruhati. Lava se vali po severni strani s hilrostjo 200 m na uro. Za enkrat bližnje vasi se niso v nevarnosti. Pač pa se iz Neaplja more videti zlasti zvečer nenačaten prizor, kako Vezuv žari.

Nobene izjave k zapletenemu evropskemu političnemu položaju noči datih ameriški zunanjim minister Hull. Kakor znano, je Hull takoj po Rooseveltovem povratku razpravljal o mednarodnem položaju s predsednikom. Tudi Roosevelt je odklonil sleheno izjavo.

Na novi način so Japonci uredili letalsko službo potniških letal nad Kitajsko. Poslej bo moralno imeti vsako letalo za polet preko kitajskih ozemelj dovozljeno japonskih oblasti, sicer se bo spustilo v nevarnost, da ga japonska letala napadejo.

Ob navzočnosti kraljevega zastopnika generala Dodiča, bana dr. Marka Natlačena, škofa dr. Gregorija Rožmana in številnih drugih odličnikov je bil danes dopoldne

44. Ljubljanski velesejem slovesno odprt

Ljubljana, 1. septembra.

Danes dopoldne je bil ob 10 slovesno odprt ljubljanski jesenski velesejem pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. Že nekaj dni je bilo na velesejskem prostoru prav živahno. Treba je bilo prirediti paviljone za razstavo, zlasti zadnji dan se je oglašalo na velesejskem uradu vse polno malih razstavljalcev z malimi predmeti ali patentmi, ki jih hočejo razstaviti, hoteč dobiti primeren prostorček. Reči moramo, da je letos jesenski velesejem dobro zaseden, več paviljoni so oddani in vsi prostori za razne razstave dobro izrabljeni. Po živahnih pripravah je danes vse pripravljeno, da se velesejem, ki bo trajal do 12. septembra, odpre.

Na velesejskem prostoru se je danes dopoldne okoli 10 nabrala množica odličnih gospodarskih osebnosti in zastopnikov raznih trgovskih, industrijskih in obrtnih korporacij, kakor tudi zastopnikov kr. banske uprave in ljubljanske mestne občine.

Govor g. predsednika Bonača

Pred zbrane odličnike je stopil predsednik velesejma g. Bonač in spregovoril o letošnjem jesenskem velesejmu. Izvajal je:

Večerni hlad, ki ga prav blagodejno občutimo po srečno prestani poletni vročini, in rahle jutranje meglice nam naznajo, da se bliza jesen. V to poletno dobo, ko se naš kmetovalec pripravlja, da z božjo pomočjo napolni svoje kaše s plodovi truda in znoja doljih letnih dni, pade naša druga letna priredeitev, ki ima v glavnem **kulturno-propagandni značaj** ter je namenjena najširšim platem našega naroda, zlasti pa našemu knežkemu prebivalstvu. Na naših jesenskih razstavah, ki jih prirejamo pod gesлом »Ljubljana v jeseni«, pričajemo uspehe in napredki, ki smo jih dosegli v našem kulturnem življenju, pa tudi v posameznih panogah našega gospodarstva, ki so posebno značilne za življenje našega naroda. S tem hočemo dvigniti našo narodno zavest in ljubezen do vsega, kar je domačega.

Predsednik je nato v imenu velesejske uprave pozdravil prisotne, zlasti zastopnika Nj. Vel. kralja brigadnega generala Dušana Dodiča, bana dr. Marka Natlačena, prevz. škofa dr. Gregorija Rožmana, župana občine ljubljanske dr. Adlešiča, poveljnika dravske divizijske oblasti divizionarja Djordja Lukića, kot zastopnika finančnega ministra Letice g. direktorja finančne direkcije Seldarja, francoskega konzula g. Rémeranda in češkoslovaškega konzula g. Miňovskega, inž. Vasiljeviča, ravnatelja belgijskega velesejma, ravnatelja Mariborskoga tedna g. Loosa, ravnatelja Zavoda za pospeševanje zunanjega trgovine g. Hollbauerja, gg. senatore, narodne poslane, zastopnike duhovščine, vojske, univerze, državnih in samoupravnih oblasti ter gospodarskih in kulturnih korporacij. Od tujcev je pozdravil belgijskega odpravnika poslov F. L. Goffarta.

Svoje čestitke so velesejmu poslali: dr. Peter Zenkl, župan mesta Prage, minister dr. Mihal Krek, dr. Žizek, ravnatelj Putnika, Unija mednar. vzorčnih velesejmov, velesejimi: Budapešta, Zagreb, Pariz, Lyon, Brüssel, Bari, Basel, Innsbruck, Milano, Königsberg in drugi.

Nato je izvajal:

Zaradi višje sile, ker grozi nevarnost živinske obolenj, je morala odpasti razstava goveje plemenite živine, koz, ovac, kuncov, perutnine in razne divjadi. Razstava se je omejila na državno razstavo čistokrvnih psov, ki jo prireja Jugoslovanska kinološka zveza. Jedro letošnje razstave pa tvori mednarodna razstava za foto in film, ki bo predstavila tesno povezanost fotografije z vsakdanjim življem, z znanostjo in umetnostjo, pa tudi gospodarstvom in politiko. Pomenbna bo razstava slovenskih obrtnikov v priredbi Obrtno-olepševalnega urada Zbornice za TOI v zborničnem paviljonu. Kulturna zanimivost velesejma je razstava slovenske likovne umetnosti in razstava Zvezde gospodinj pod geslom »Naši gostje«. Aeroklub je razstavljal v velikem šotoru motorna in brezmotorna jadrnalna letala. Ostale razstavne prostore zavzema domača obrt in industrija. Važna pa je še razstava pohištva in opreme.

G. predsednik je na kraju govora izrekel zahvalno na priznanje vsem razstavljalcem za sodelovanje, za pomoč pa kr. banski upravi ter mestni občini ljubljanski in časnikarjem. Pozval je nato vse prisotne, naj vzkliknejo trikratni »Živio« vladaru Nj. Vel. kralju, ki je najvišji pokrovitelj velesejma.

Kot predsednik Fotokluba je nato povzel besedo dr. Del Cott, ki je v svojem govoru očrtal pomen in značaj fotografske razstave in pomen fotografije v javnem življaju.

Govor predsednika Fotokluba dr. Del Cotta

V imenu Fotokluba in organiziranih slovenskih amaterjev se je zahvalil za moralno in materialno podporo podpornikom iz vlade v Belgradu, banski upravi dravske banovine, mestni občini ljubljanski, na razstavi zastopanim znanstvenim ustanovam, razstavljaljajočim fotografiskim trvdkom in vsem sodelujočim fotoamaterskim organizacijam in fotoamaterjem, prav posebno upravi Ljubljanskega velesejma in njenemu direktorju, ki je z največjo širokogrudnostjo omogočil amatersku gibanju razstavo v takšnem obsegu, kakršne doslej v naši državi še ni bilo, in kakršne so tudi v vseh fotografiskih svetu zelo, zelo redke. V tesnem sodelovanju z velesejem, eno največjih gospodarskih ustanov, ki je obenem tudi podprtjalcev najboljih naših kulturnih stremljenj, so si ljubljanski fotoamaterji pridobili izkušnje, ki bodo pokazale svoj dragocene sad že v doglednem času, in to ne samo v prid našemu ožjemu gibanju, temveč v prid vsemu življenu našega naroda in njegovemu imenu v svetu.

Razstava je plod živega sodelovanja mnogih činiteljev, večletnega truda in načrtovanja in hotenja, s katerim se je slovensko fotoamatersko gibanje pod vodstvom ljubljanskega fotokluba dvigalo iz majhnih začetkov do sedanjega moralne moči, o kateri govorijo z občudovanjem milijonske množice fotoamaterjev po vsem svetu. Iz te razstave, ki pomeni za našenjek našega gibanja in podlagu za še velikopoteznejše delo v bodočnosti, je videti naše živo stremljenje po najvišjih uspehih, a tudi potrebo, da bi bilo to gibanje deležno nadaljnje pažnje in stalne podpore. Slovenski amaterji so hoteli v prvi vrsti pokazati, da so daleč od tega, da bi vse naše sile razmetavali le v kakšno manj pomembno knipsarenje, pa čeprav pod umetniškim imenom. Združili so najrazličnejše panege znanosti, umetnosti, gospodarstva in kulture, da počakejo, kako je fotografia združena z njimi.

Z njim je spregovoril ban dr. Marko Natlačen.

Govor bana dr. Natlačena

Spoštovana gospoda! Velesejem je po svoji zamisli in po svojem bistvu predvsem gospodarska ustanova, ki ji je namen pokazati vsakokratno stanje našega gospodarstva, našega gospodarskega dejstvovanja in napredka. Priznati moramo brez vsakega pridržka, da je delo, ki ga vrši v tem pogledu velesejem, prineslo našemu narodnemu gospodarstvu mnogo in velikih koristi. Velesejski ustanovi se imamo n. pr. v veliki meri zahvaliti, da moremo danes zabeležiti vsaj med nekatерimi gospodarskimi strokami smotreno plemenito medsebojno tekmovanje, ki je na primer v mizarski obrti že rodilo hvalevredne uspehe.

Propagandno delo, ki ga opravlja velesejem, je pridobilo naši proizvodnji mnogo novih odjemalcev in ji odprlo mnogo tržišč, kamor poprej naši proizvodi niso prihajali. Po drugi strani pa je velesejem v izdatni meri pripomogel k temu, da je postalome Ljubljane in Slovenije znano in da se je vzbudilo v širšem obsegu zanimanje za lepote naše domovine.

Delo velesejma pa je važno prav tako tudi za našo kulturo. Ni mogoč kulturni napredek tam, kjer vladu siromaštvo, kjer ni primernega gospodarskega blagostanja, ki je temelj in pogoj kulturnemu delu. Že s tega vidika je delo velesejma važno tudi za naše kulturno dejstvovanje. Toda velesejem hoče, zlasti v svojem jesenskem zasedanju, služiti tudi neposredni naši kulturi, kar dokazujejo najrazličnejše razstave, ki so bile doslej v prostorjih tega velesejma prirejene in z največjo skrbnostjo in razumevanjem pripravljene. Tudi letosnji jesenski velesejem noče v tem oziru zaostajati za svojimi dosedanjimi prireditvami.

Kraljevska vlada, kakor tudi kraljevska bankska uprava, ki ji imajo čast načelovati, spremljata delo velesejma z največjo blagohotnostjo. Mislim, da izpolnim svojo dolžnost, ko porabim to prisko, da izrečem upravi velesejma za njeno odlično delo za materialne in kulturne koristi naše domovine, svojo zahvalo in svoje popolno priznanje. Ko upravi velesejma z njenim dosedanjim uspehom najlepše čestitam, izražam obenem željo, da bi se mogel ljubljanski velesejem že skoraj izseliti iz teh provizornih in malo reprezentativnih prostorov v svoj dom, v stalne zidane razstavne prostore. S to željo proglašam, da je jesenski ljubljanski velesejem odprt.

78

stopki. Ti ljudje se le redko kdaj udeleže strankarskih zborovanj v tovarni, da lažje ostanejo v senči in neopačeni. Imajo posebne skrivne seanske zase. Mi vemo, kako se je trebari braniti proti tem ljudem, ti pa ne veš. Zato imej budne oči. Glej, kako delamo mi. Nikdar nas pred drugimi ljudmi ne ogovarjaj. Če opazis kaj važnega, stopi na skrivanj v zvez znam. Mi bomo z ozirom načrte ravnati prav tako. Mi te bomo pogosto ostro obsojali. Nič se ne meni za to. Ne zaupaj pa tistim, ki se ti bodo zdeli, da so do kraja tvojih misli. V devetih primerih od desetih bodo to tvoji sovražniki.

Obžaloval sem med tem privedovanjem samo eno: da nisem teh navodil dobil takoj, ko sem prišel v Sovjetsko Rusijo.

Tovariš K... je nadaljeval:

»Kmalu bomo imeli v tovarni shod za čiščenje v stranki. Vse tuje delavce bodo za to čiščenje zbrali v enem odsek, toda tebe med temi ni. Tebe bodo postavili v katerikoli odsek z Rusi, ker bo tam imel manj prilike, da bi vplival na razpoloženje drugih članov stranke. Zate bi bila seveda večja sreča, če bi ti spodili iz stranke, ker bi ti to olajšalo vrnitev v domovino. Toda tega ne bodo storili. Ko se bodo obzorje za čiščenje sestal, govoriti pre njim drzno zlasti o političnih vprašanjih. Mi bomo vedeli, kakšne posledice te zaradi tega čakajo. In te bomo že opozorili, obzorje za čiščenje bo moral ravnati soglasno z odborom stranke, zato bomo o pravem času poučeni o vseh stvareh.«

Padla je noč in sestanek se je končal. Vsakdo se je zgubil v drugo smer.

Ko sem se vrnil domov s prazno sumko, me je žena s pogledom spraševala. Izmisnil sem si dolgo storijo, da so bile gobe vse črvive in jih zadržal z vzemljeno mestu. Voz na oblast, in pa da bi iz stranke odstranil ničvrneže, ki so napredku vladavine škodljivi.

Seja za čiščenje. Seje za čiščenje ali čistke si je zamislil Lenin kot sredstvo, da bi se komunistem rešil raznih prihajačev, ki so se vtihotapili v stranko, ko se je vzpenjala na oblast, in pa da bi iz stranke odstranil ničvrneže, ki so napredku vladavine škodljivi.

Leta 1933 sem imel ne le prilike, da se udeležim take čistilne seje, marveč celo pravico, da sam sodelujem pri njenem delu. Kmalu sem prišel na to, da se so grehi, katere naj bi to čiščenje odstranilo, samo množili, stoterili zaradi načinov, ki so pri čiščenju tedaj veljali. V resnicu pa so uradnjakarji to ustavljeno porabili samo za to, da so si z njeno pomočjo nepravilno prizadevali, kako bi se otresli vsakega nasprotovanja in politične oponicije ter vedno trdneje držali v rokah vladne vajeti.

Med poletjem leta 1933 so v Moskvo prišla poročila, ki so napovedovala hude nerede v Ukrajini. Poročila so pravila o stavkah, o sabotaži na sovhozih in v rudnikih ter o železniških nesrečah, ki so se vedno bolj množile. Stalinova politika je pogorela. Odstavili so vse ukrajinske oblastnike. Govorili so celo, da se je Skripnik, predsednik ukrajinskega sveta ljudskih komisarjev, zaradi teh dogodkov sam ubil.

Združenje jugoslovenskih inženirjev in arhitektov — sekcija v Ljubljani — vabi člane k ogledu zelenobelobinskih stropov po načinu inž. Umeka za zgradbi »Salus« v Cigaletovi ulici. Sestanek v petek 2. septembra ob 4 popoldne na kraju samem.

Surov napad na cerkovnika

Moravče, 31. avgusta.
Cerkovnik Grilj z Vrh pri Sv. Miklavžu je šel oni večer po opravkih v dolino. Ko se je vratal domov, se je že stemnilo. Sveti si je z električno svetilko. Nekje proti vrhu griča je začul, da je ob poti za grmovjem nekaj zašumelo. Še preden se je mogel ozreti in posvetiti, ga je nekdo z vso silo oplazil s kolom. Napadalec je zbežal; mož pa je prikljal nekega mladeniča, ki mu je pomagal priti do doma. Kdo je napadel uglednega moža, se menda ne bo dal tako lahko dognati.

Gospodarjeva pozabljivost rešila služkinjo smrti

Maribor, 31. avgusta.

Danes dopoldne se je odigrala v nekem stanovanju v Orožnovi ulici žaloigra, ki bi se bila skoraj končala s smrtno mladega dekleta. S ploskom se je hotela zastrupiti 22-letna služkinja Ančka Jazbec. Njen gospodar jo je našel v kuhihni svojega stanovanja nezavestno, tako rekoče že v zadnjih zdihljajih in le nagla zdravniška pomoč ji je rešila življenje. Okolnosti tega samomora in rešitve so prav nenavadne. Lastnik stanovanja ima svojo družino na počitnicah ter je že nekaj časa sam s svojo služkinjo. Vsako jutro odhaja na posel ter se vraca še zvečer domov. Danes zjutraj pa je slučajno — kar se dosedaj še ni nikoli zgodilo — pozabil stanovanju klobuk in dežnik. Ko je opoldne hotel na kosištu v gostilno, se je vrnil v stanovanje po pozabljenih stvari. Na pragu stanovanja pa mu je udaril na sproti močan smrad po plinu. V zli slutnji je od-

pril kuhinjo, kjer je zagledal na tleh svoje služkinje že nezavestno. Ležala je na odevji, ki si jo je razprostrela po tleh ter se je prvi hip zdelo, da je že mrtva. Naglo je odpril okna, da je svež zrak pregnal plin, nato pa so prišli zdravnik in reševalci, ki so mlado samomorilko prepeljali v bolnišnico. Sedaj je že izven nevarnosti. Zanimivo je, na kak način je dekle pripravilo samomor. Najprej je napisala vse poslovilnih pisem, potem je zaprla v kuhinji okna ter izpustila plin. Ko je plinsko pipo zopet zaprla, razgrnila po tleh odeje ter se vlegla in tako čakala, kaj bo. Seveda ni bilo treba dolgo čakati, ker jo je plin hitro omnil ter bi bil tudi usmrtil, če ne bi bil njen gospodar zjutraj pozabil v stanovanju klobuka in dežnika. V poslovilnih pismih je navedla tudi vzrok svojega dejanja: nesrečna ljubezen in pa strah pred operacijo, na katero bi moral te dni oditi v bolnišnico.

Kako „hudič“ straši v Plintovcu

Zbal se ga je tudi občinski odbornik, ki je šel nadenj s puško

Maribor, 1. septembra.

Plintovec je mala vasica pri Sv. Kungoti pri Mariboru. Zadnje čase postaja tudi Plintovec slaven zaradi »hudiča«, ki je začel v vasi strašiti. Zagovorni dogodki, ki se vršijo v hiši, ki je last trgovskega pomočnika g. Ulblja. Lastnik je zaposlen v Mariboru v Macunovi veletrgovini, v Plintovcu pa stanujejo v omenjeni hiši starši njegove žene, poleg njih pa pod isto streho tudi Ulblov viničar s svojo družino. V tej hiši se je sedaj pojavit »hudič«. Že nekaj dni straši ter drži pokonci vse vso in sosesčino. Straši pa na ta način, da meče po sobi, v kateri stanuje viničar, in v stanovanju Ulblovega tasta, po tleh razne predmete. Včasih prileti skozi okno kamen, potem zopet frčijo po zraku drva. — »Straš« nastopa vedno ponovno ter razbijata tako, da ljudje vso noč ne spijo. Pred nekaj dnevi se je spravil nad »hudiča« neki občinski odbornik iz Plintovca ter ga je hotel užugati obrožen z nabito lovsko puško. Počival je pod velenjem

okna ter tako straši ljudi.

Dve novi važni uredbi - objavljeni

Belgrad, 1. septembra. m. Včeraj so

Od tu in tam

Trgovinski minister bo sprejemal v svojem kabinetu stranke iz Belgrada vsak petek od 11 do 13, stranke iz drugih krajev države ob sredah in četrtih od 11–13, senatorje in poslance pa vsak dan od 11 naprej.

Stevilni brezposelnici, ki so oboleli na pljučih, se na svoje stroške hodijo zdraviti v državna zdravilišča, med zdravljenjem pa pošljajo prošnje ministrstvu za socialno politiko, v katerih prosijo, da bi bili oproščeni stroškov, oziroma da bi ministrstvo za socialno politiko prevzel nase obveznosti, da bo to stroške plačalo v celoti ali deloma. Stivilo brezplačnih postelj ali z olajšavami v državnih zdraviliščih je omejeno in je možno sprejeti samo določeno število bolnikov. Zato morajo biti novi bolniki sprejeti šele takrat, kadar se sprazni kako mesto. Iz teh razlogov ministrstvo ne more oprostiti plačila bolniških stroškov bolnikom, ki so bili že sprejeti v zdravilišče ter se zdravijo na svoje stroške. Vsi bolniki, ki ne morejo sami plačati stroškov za zdravljenje, ali jih morejo plačati le deloma, naj pred svojim vstopom v zdravilišče pošljijo prošnje ministrstvu za socialno politiko, da se jih oprosti plačevanja, ali da se jim določijo olajšave. Prošnji je treba priložiti zdravniško spričevalo s popolnim popisom zdravstvenega stanja in z opombo zdravniku, če je potrebno posebno zdravljenje v zdraviliščih. Prošnji se mora priložiti tudi potrdilo o dohodkih, dajkih in družinskom stanju.

Za pomočnika bana zetske banovine je v imenu Nj. Vel. kralja ter z ukazom kr. namestnikov na predlog notranjega ministra postavljen svetnik v notranjem ministrstvu Živojin Simonović.

V mesecu juliju letos je iskalo zaposlitve pri vseh javnih borzah dela v državi 35.088 moških in 7668 žensk, skupno 42.701. Obenem z brezposelnimi iz prejšnjega meseca se je skupno nujivo število dvignilo na 46.386 moških in 11.143 žensk. Konec meseca je ostalo brezposelnih 9420 moških in 3629 žensk. Razpoložljivih in neizpopolnjenih mest je ostalo iz prejšnjega meseca za 163 moških in 342 žensk. V tem mesecu je bilo pri javnih borzah dela izpopolnjenih 1131 moških in 1151 ženskih mest. Od teh razpoložljivih prostih mest je bilo zasedenih v teku meseca 781 za moške in 771 za ženske. V preteklem mesecu je bilo skupno 2782 nezaposlenih delavcev več prijavljenih, proti tem mest pa je bilo 370 več. Podpre je prejelo vsega skupaj 7773 brezposelnih ter je bilo izplačanih 1.167.388,50 din. 1. avgusta letos je bilo na vseh javnih borzah dela prijavljenih 10.710 moških in 4014 brezposelnih žensk, skupaj 11.724.

Za stalnega člena izvršilnega odbora interparlamentarne unije so na letosnjem zasedanju plenuma unije v Haagu za 4 leta izvolili predsednika jugoslovenske narodne skupščine Stevana Čirča. Izvršilni odbor medparlamentarne unije je stalen in najvišji organ te unije in sestoji samo iz štirih oseb. S to izvolitvijo so izkazali veliko čast ne samo Čirču, temveč tudi naši državni, tem bolj, ker se je izvolitev izvršila z vzklikom. V medparlamentarni uniji so zastopane skoraj vse države sveta. Vsaka država ima po dva delegata. Naša delegata sta predsednik narodne skupščine Stevan Čirč in predsednik senata dr. Mažuranič.

Novi minister za telesno vzgojo ljudstva dr. Mirko Bujič se je pripeljal včeraj v vlakom v Split. Na železniški postaji v Splitu so ga pozdravili zastopniki krajevnih oblasti. Sprejemu so prisostvali tudi vsi splitski občinski svetniki, dalej osebni prijatelji Bujiča ter veliko število ostalih meščanov. Ko je vlak pripeljal na železniško postajo, so se razlegli navdušeni vzkliki: »Zivoj!« Minister Bujič se je vidno ganjen zahvaljeval za prisrčen sprejem, ki so mu ga prideli. Po krajšem razgovoru z zastopniki ki je minister Bujič odpeljal s kolodvora ob viharjem vzklikom in pozice na občino, kamor ga je spremljal podban. Na čast ministru Bujiču so razobesili na Marjanu in na občini državne zastave.

Znameniti dirigent »Shola Cantorum« v New Yorku Hughes Ross je danes obiskal Belgrad. Ross potuje po Evropi na željo odbora za mednarodno razstavo 1939 v New Yorku in ima nalogo, da v državah, ki se udeležejo te razstave, izbere med glasbenimi deli, posebno folkloričnimi, tisto, kar bi moglo priti v poštev za glasbene prireditve velikega sloga v okviru razstave same; za te prireditve grade poseben oder. Ker ni bilo časa, da bi Rossu razkazali stvari na terenu, so mu pokazali v dvorani Kolarčevega vsečilista naše ljudske plesa iz vseh krajov Jugoslavije v interpretaciji g. Mage Magazinovića. Posebna skupina južnih Srbcijev je izvajala izvirno glasbo za južnosrbijanske plesa. Ross je izjavil, da je zelo zadovoljen s tem, kar je videl v tako kratkem času, in dejal, da bi rad videl, če bi bile naše narodne pesmi in plesi zastopani na newyorški razstavi. Naša odlična glasba mu je znana že od prej, ker jo je sam z velikim uspehom izvajal lani v Newyorku v Carnegie-Hallu. Opolne je g. Rossu in njegovim gospom pridelil šef centralnega tiskovnega urada dr. Kosta Lukovič intimno kosilo pri Srpskem kralju. Tako po kosilu se je Ross odpeljal v Bukarešto.

Glavni odbor Jugorasa je včeraj in predvčerjnjim pod predsedstvom ministra Dragiša Cvetkovića nadaljeval s svojimi delom. Določene komisije so medtem pripravljale gradivo za sejo, tako da so mogli že pri popoldanskem nadaljevanju seje razpravljati o poročilu finančne komisije, dalej o poročilu komisije za reorganizacijo glavnega odbora. Sprejeti so bili sklepi, ki bodo vneseni v rezolucijo, katera bo istočasno tudi nekak spored za nadaljnje delo glavnega odbora Jugorasa in njegovih mnogoštvenih podružnic. Na včerajnji seji je bila sprejeta tudi cela vrsta takšnih sklepov, ki bodo velike važnosti za nadaljnje uspešno delo tega delavskega gibanja. Tako je bilo med drugim sklenjeno, da novoustanovljena oblastna tajništva pri podružnicah začno takoj z delom. Delo podružnic bo nadziralo minister Cvetković v poleg njega predsednik glavnega odbora Pesić. Oblastna tajništva pa imajo nalogo, da drže podružnice v čim tesnejših stikih. Njihovo delo se bo začelo že 15. septembra letos v polnem obsegu. Ob navdušenih ovacijah ministru Cvetkoviću so v celoti sprejeli tudi pravilnik o podpornem skladu, v katerega je vnesena kot prva vsota 50.000 din in ki bo v najkrajšem času finančno zelo močan in bo služil za pomoč siromašnim, bolnim in brezposelnim članom Jugorasa. Izvršena je bila nota razdelitev na posamezne oblasti, katerih sedeži so Belgrad, Zagreb, Ljubljana, Niš, Skoplje, Sušak, Banjaluka, Osijek, Tuzla, Sarajevo, Dubrovnik, Subotica, Novi Sad, Kosovska Mitrovica in Podgorica. Izvoljeni so bili tajniki za oblastne pisarne.

Naročajte Slovenski dom!

Kočevje in naša javnost Zaka je tako važno, iti v nedeljo v Kočevje

Kočevje, 31. avgusta.

Na Slovenskem menda ni bolj zapuščenega kraja kot je Kočevje in njegova okolica. Mnogo je namreč pri nas ljudi, ki se ob vsaki priliki pohvalijo, da poznavajo vso Jugoslavijo tja do Djedvjele in da so bili že v vsakem kraju, ki ima vsaj 2000 prebivalcev. Kakor hitro pa katerega od teh večnih popotnikov vpraša, če je že bil v Kočevju, zamahne z roko in pravi: »Ne še, pa tudi ne vem, kaj bi počel tam dol.« Tako lahko brez najmanjšega pretiravanja trdim, da naša javnost se zdela nima o Kočevju pravega pojma. Nad vse značilen je primer, ki se je lani primeril nekemu kočevskemu profesorju. Peljal se je v vlak z nekim inteligenrom in se je z njim spustil v razgovor. Bilo je ravno v času, ko so bila tista znana trenja za kočevsko gimnazijo in proti njej. Ko je profesor omenil, da bi bilo zelo umestno, če bi se začela z vso strogostjo izvajati uredba o šolskih okoliših, ker bi moral predvsem vsi ribniški študentje, ki so sedaj raztreseni po vseh slovenskih gimnazijah, v Kočevje, ki bi s tem pridobil dovolj dijašta za popolno gimnazijo in bi bile na ta način razbremenjene tudi druge gimnazije, se je ta »intelligent« nemalo začudil čudnemu profesorjevemu naziranju, če: »Tega pa vendar ne morete zahtevati, da bi ribniški dijaki morali dosledno na kočevsko gimnazijo, če imajo pa bliže v Kranj!« Tako se je dobesedno odrezal ta gospod in profesorju so od začudenja kar obrvi zlezle v lase...

Malo komu pa je znano, da je Kočevje in vsa kočevska dežela tisti kraj, ki je naš najbolj boljših in nevarnih ran na našem narodnem telesu. Tukaj je še danes, ko živimo že dvajset let v Jugoslaviji, skoraj 10.000 naših ljudi v nevarnosti, da se germanizirajo. Ni na tem mestu prostora, da bi naštevali vse vroke, ki so krivi tega, dovolj naj bo same resen poudarek, da nas je mnogo premalo, da bi lahko meni nič, tisti nič žrtvovali nekaj tisoč svojih ljudi in pustili, da bi se številčno vsaj šestdesetkrat močnejši narod okoristil z njimi. Dovolj je bilo žrtev, ki jih je zahtevala rapaljska pogoda in koroski plebiscit in zastaviti bi morali vse svoje sile, da bi rešili vsaj tisto, kar bi lahko.

Vendar pa dosledno opažamo, da se je prav do poslednjega časa dogajalo drugače in da se v veliki meri dogaja še zdaj. Početje politikov prejšnjega režima, ki so zaradi svoje osebne koristi zagresili smrtne grehe nad slovenstvom v Kočevju in ki so že splošno znani, lahko kar preide. Čudno in nerazumljivo pa je zanimalje sirske javnosti za ta lepi kočevski slovenske zemlje. Kamorkoli boš povabil ljudi, pa naj bo še tako daleč, povsod jih bo zbabnjal vsaj nekaj tisoč, če boš pa koga pripravil v Kočevje, si boš štel lahko v velik uspeh.

Ce bi naša javnost pokazala le nekoliko

smisla za kočevske probleme in če bi bilo le nekaj kulturnih delavcev, ki bi se resno zavzeli za stvar, bi imela tista pečiva naših ljudi v Kočevju, ki je z vsemi silami na delu za našo stvar, krasne uspehe. Tako so pa ti idealni ljudje odvisni samo od drobitinic, ki padajo z bogatinove mize. Skoraj ganljivo je, kar priovedejo ti kulturni delavci, ki so člani ondutuega Prosvetnega društva in Slovenske strže v svoji okrožnici, ki so pred kratkim razposlali članom narodnega odbora. V njej poudarjajo važnost kulturno-prosvetne pridivite, ki bo v Kočevju prihodnjo nedeljo kot proslava 20 letnice Jugoslavije, nato slikajo politične in narodnostne prilike v Kočevju, potem pa potožijo o svoji veliki revščini. Prosvetno društvo na primer živottari v baraki TPD, ki ga lahko vsak čas vrže na cesto. Pa to še ni najhujšje! Mnogo teže so druge prilike in težave, s katerimi se morajo Kočevarji boriti. V okrožnici pravijo dobesedno takole: »Isti dan (namreč 4. septembra) bo razvilo Prosvetno društvo v Kočevju svoj prapor. Navzliec raznim prošanjem še sedaj nimamo kuma. Pred več kot treh tedni smo naprosili govornika, pa še danes nismo gotovi, če bo prisel. Oskrbite nam ga! Naše roke so polne dela in naše glave polne skrbi, naše prošnje so resne, zato prosimo, ozirajte se nanje!... Ne prepustite vsega dela malih četrti naših delavcev v Kočevju, dvignite svoj apel na ves krščanski in narodno čuteči slovenski narod, da se odzove našemu povabilu in pride v čim večjih množicah vršiti v Kočevje svojo narodno dolžnost. Mi hočemo pokazati tukajšnji javnosti, da imamo močno zaledje, na katerega se naslanjamoj vztrajno in z žrtvami vršimo veliko poslanstvo: kočevske Slovenske zbrati v krščanskem in slovenskem taboru... Za uspeh tega dela pa je treba vlti poguma in digniti odporno moč oplaščenim kočevskim Slovencem z veličastno zunanjim manifestacijo, ki bo v imenovanem smislu mogla uspešno in plodno vplivati na tukajšnje slovensko prebivalstvo.«

Iz povedanega lahko vsak spozna, kolike važnosti je, da bo v nedeljo v Kočevju čim več ljudi iz vseh krajev Slovenije. Zato je dolžnost vsakega posameznika, ki količaj premore in vsaj malo čuti za našo stvar, da pride v nedeljo v Kočevje. Z vso smelostjo lahko trdim, da se naša narodna zavest na nobeni proslavi 20 letnice Jugoslavije ne bo pokazala tukaj, kot bi se lahko na kočevski.

Za konec pa si povejmo še to odkrito besedo: v Kočevju je hud boj, boj na tri med seboj popolnoma različne strani. V njem bo zmagal tisti, ki bo bolj delaven. Sodoviti te delavnosti se bodo pokazali že v nekaj letih. Glejmo, da ne bomo po nepotrebnem imeli težke vesti. Zgodovina je namreč kruta in pravica sodnica, ki prav nikomur ne bo prizanesla.

Z ukradenim mesom je vzdrževal svojo mesnico

Maribor, 31. avgusta.

Nenavadnim tativam so prišli na sled v mariborski mestni klavnic. Ze več let so namreč opazovali mariborski mesarji, kako jim nekdo krade meso, katerega imajo shranjenega v klavniški hladilnici. Nekateri mesarski mojstri so prišli tudi na sled. Bil je to njihov stanovski tovaris, 38-letni mesarski mojster Ivan Lipovšek, ki ima mesnico v svoji lastni hiši v Špseudovem selu na Pobrežju. Kadar pa so Lipovška zasačili pri tativni, je vedno začel prosiči, naj mu priznesejo ter ga naj ne naznamajo, ker je velik rever. Ker je vedno škodo zaradi tativne poravnal, so mu mesarji prizanesli. Poravnal pa je seveda škodo samo tedaj, kadar so mu prišli na sled. Končno pa se Lipovšek ni mogel več iznizati, ker so zavezle njegove tativne prevelik obseg. Dne 24. avgusta je namreč opazil čuvaj mestne klavnice, da je pri mesarju Piršu zaposleni mesarski pomočnik v hladilnici skril velik mesarski cekar. Po odhodu pomočnika je paznik pogledal, kaj je v cekarju ter je videl, da je poln sveže meso. Lipovšek pa je policija arretiral ter izročil sodišču. Obenem pa je policija prišla na sled tudi še nekaj drugim osebam, ki so kradle v hladilnici meso, deloma za svoj račun, deloma pa za druge. Afera je vzbudila med mariborskimi mesarskimi mojstri veliko pozornost.

Na odhodni železniški postaji kupite rumeno legitimo, da vodi do 2. Din 2.

Mednarodna razstava fotografije in film — Umetnostna razstava — Gospodinjska razstava — Vašen sadiči vrt — Obrt, industrija, pohištvo, aeroplani, avtomobili. Plemeški psi 1. in 2. IX. — Tekma harmonikarjev 11., IX. Lepo zabavite, vsej kmetovosten varieté.

Nagradno tečajevje. Darila za obiskovalce velesejem: mortorno kolo radio-aparat, šivalni stroj, 30 koles. »Revček Andrejček« je naslov ljudski igri v 5. dej., katero uprizori dramatični odsek »Prosvetnega društva Bežigrad« na praznik 8. septembra ob pol 8 zvečer v franciškanski dvorani. Pri igri sodelujejo najboljše moči v režiji g. Janka Novaka, ki ta večer tudi sam nastopi s svojim priznanim humorjem. Zato opozarjam že sedaj cenj. občinstvo, da si pravočasno nabavi vstopnice v predprodajo v župnišču sv. Cirila in Metoda. Na dan predprodaje pa ves dan pri blagajni franciškanske dvorane.

Parizu naša tekača Goršek in Pleteršek. To bo sta med 350 tekmovalci edina jugoslovanska zastopnika.

Hrvatski motoklub v Zagrebu priredil 4. in 6. septembra na dirkalnišču »Miramar« veliko motociklistične dirke z udeležbo najboljših mednarodnih motornih dirkačev. Med prijavljenimi dirkači so najbolj znani vozači evropskega slovesa kot Angle W. Butter, znan pod imenom »srebrna strelica«, dalje Holandec Van Dick, Čeh Jan Lukáč, Nemec Sedan Grav, Italijan Luigi Fantuzzi. Med znanimi domačimi dirkači omenjam Zagrebčane Uroša, Stariča, Babiča, Dernovščin in Šildhabla. Med temi najboljšimi dirkači seveda tudi ne manjka sletečega Kranjča Stariča, ki bo s svojim novim motorjem prevez dvoma zopet opravil svoj sloves ne samo kot najboljši jugoslovenski dirkač, ampak tudi kot dirkač evropskega slovesa.

Za letošnje balkanske igre v Belogradu, ki se začne 11. septembra, so Bolgari prijavili devet svojih najboljših atletov.

Tudi Romuni se z vso resnostjo pripravljajo za balkanske igre. Pri zadnjem izbirnem mitingu v Bucureşti na Stadionu kralja Karla II. so bili doseženi nekateri lepi rezultati; med drugimi sta bili postavljena tudi dva nova romunska rekorda. Rezultati tega izbirnega mitingu so bili: 110 m zapreke Negru 16,1 sek, 400 m Jordake 52,3 sek, 10.000 m Dino Christea 32:42,2, skok v višino Čaklani 173 cm, met krogle Skuleri 14,06 m, 400 m zapreke Lapušan 58 sek, met diskova Havalet 40,63 m, triskola Stojkicesku 14,06 m, 1500 m K14:10,8 sek, skok ob palici Ajhart 380 cm, tek na 200 metrov Dezenaru 22,4 sek, met kopja Bamanu 60,14 m. V nekaterih disciplinah imajo torek Romuni boljše rezultate kot pa naši atleti, vendar lahko z gotovostjo računamo, da smo v celoti mi boljši.

Včeraj sta odpotovala na evropsko lahko atletsko prvenstvo, ki bo od 3. do 5. septembra v

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometrično stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost %	Vetar (smer, jakost)	Padevine	
noč. vred.	dnevna vred.	oblačnost	čas.			
</tbl

Nenavadni ženski poklici v Ameriki

Pred kakim poldrugim stoletjem je v Ameriki iznašel Benjamin Franklin strelovod. Tudi »ženski strelovod« je ameriška iznajdba, ki mnogo koristi v grozeti nevihti. »Ženski strelovod« nastopa v velikih ameriških trgovskih hišah takrat, kadar kak nastavljene napravi napako. Tako na primer, kadar pravočasno ne odpošije blaga, ali ga napačno naslovi, zamenja zavitke, torej sploh pri stvarih, zaradi katerih bi se odjemalci jezili. Razburjena gospa pridri v trgovino in kriči, da je kupila rdečo blizu in ne rumeno in da tudi velikost ni prava. Prav razumljivo je razburjenje odjemalcev; ves dan se je veselila na novo rdečo blizu, zvečer pa je našla v zavitki namesto naročenega neko zoporno rumeno reč, ki ji sploh ne pristaja. Gospo je treba potolažiti in to kar najhitrej. Vedno ni mogoče ugotoviti, kdo je zakriliv napako in zato pokliče šef gospodinčno Jefferson.

Gospodinčna Jefferson se trese

Trenutek kasneje je gospodinčna Jefferson že na mestu. Šef jo divje gleda in kriči nanjo. »Gospodinčna Jeferson, kaj ste spet napravili? Kako je mogoče pri eni naših najboljših odjemalk zamenjati blizu? Dama je kupila rdečo blizu, ne pa rumene! In številka je celo 46! Dama ima kvečjemu številko 40! To je neverjetna površnost! Ponovno sem vas že opozarjal in če se zgodi še enkrat tak primer, letite iz službe. Ali ste razumeli?«

Gospodinčna Jefferson je v trenutku bleda in se trese. Vsaj na zunaj izgleda tako, kot da se trese. Če je »strelovod«, mora znati pač dobro igrali in prevzeti krivdo drugega nase. Cimbolj se trese, tem boljše je, kajti spoštovanja odjemalca je preje potolažena in to zlasti še takrat, kadar šef ponudi dami dve številki manjšo blizu, kot jo sicer nosi. Gospodinčna Jefferson odide kot politi kužek v svoj kot, kjer mirno čaka, da bo zopet prisla nova razburjena odjemalka, katero bo treba zopet potolažiti. Tak »strelovod« je prav dobro plačan, vendar je to poklic, za katerega se dekleta ne ogrevajo preveč.

Svetovalka za imena

Amerika je epoh dejela, ki nas vedno presega z najbolj svojevrstnimi ženskimi poklici. Na primer: svetovalka za imena. Ta »poklic« je zelo donosen. Prav dobro vemo, kakšna težave povroča mladim novoporočencem ime prvorjenca, ki ga pričakujejo s hrepnenjem. Nekateri starci si nabavijo celo leksikon za imena za primer, da je tant ali deklica. Toda s tem postane stvar že bolj zamotana. Sto imen, ki jih najdejo v leksikonu, še bolj zmede starše. Treba je najti ime, ki ne bo preveč staromodno, na drugi strani pa ime, ki ni preveč uskladjanje. V takem primeru je dobro imeti pri rokah strokovnega svetovalca, ki na-

tančno ve, kakšna imena so trenutno najbolj prijavljena in, ki niso preveč uskladjanje.

Na svetu je vendar toliko stvari, ki morajo imeti vabiliva imena; ne samo ljudje, hoteli, restavracije, modni salonji, bari, kinematografi, zavodi za lepotičenje in bogovi, kaj še vse. Za mnoge na novo ustanovljene trgovine pomeni ime velikokrat vse. V tem poklicu se je zlasti izkazala ameriška miss Rogers. Ideja je naletela na ugodna tla. Ko je pa miss Rogers objavljala v časopisih inserate in zahvale za dobro izbrana imena, je žela velikanski uspeh. Od vseh strani so deževala naročila in vprašanja.

Miss Rogers je kmalu dobila konkurenco in danes že dolgo ni več edina »svetovalka imen« v Ameriki.

Mesečna plača za glavobol

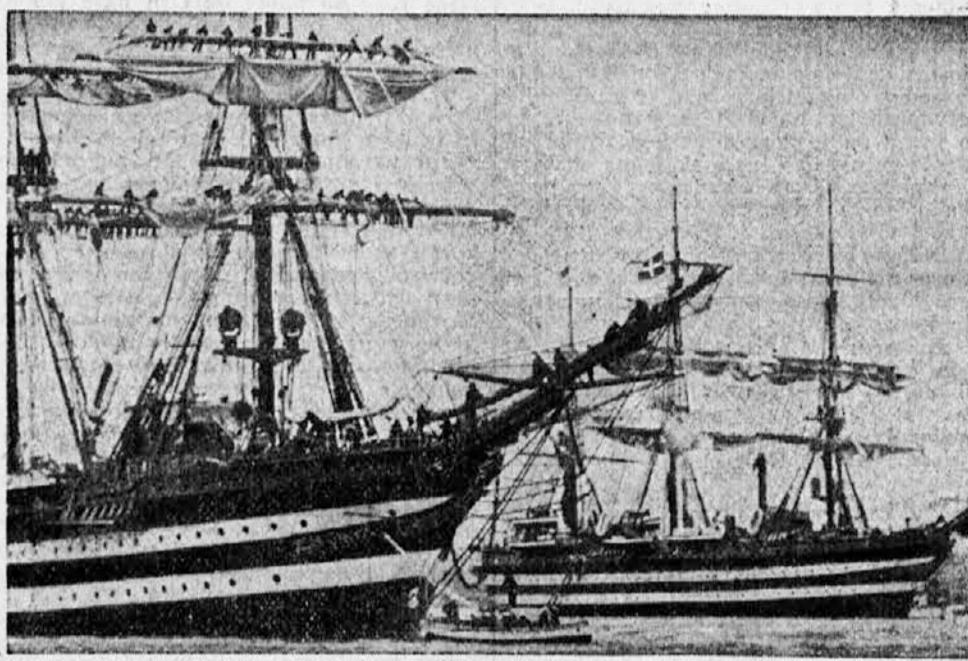
Tudi s telesnimi bolečinami se da danes v Ameriki zasluziti lepe denarce. Naslednji primer nam pove, da je tudi to postal v Ameriki zopet nov »poklic«. V nekem chiaščem dnevniku je izšel tale zanimiv inserat: »Dame, ki bolehajo za močnim glavobolom, dobe stalno službo. Visoka plača.«

Inserat je imel neverjeten uspeh. Javile so se številne reflektantinje, kajti ljudi z glavobolom je

dovolj na svetu. Ta inserat je objavila v časopisu neka bolnišnica, ki je hotela preizkusiti novo sredstvo proti migrini. Zato pa je potrebovala ljudi, ki jih je mučil močan glavobol. Zmagovalke v tem tekmovanju so bile nastavljene s stalno mesecno plačo petdeset dolarjev, s prostim stanovanjem in popolno oskrbo. S svojim novim poklicem so bile zelo zadovoljne. Skrbelo jih je samo to, da ne bi sredstvo prehitro pomagalo in, da ne bi imelo več glavobola, ker bi na ta način takoj izgubile službo.

Gospa kapitan

Tudi ameriški možje se pritožujejo, da tekmujejo ženske z njimi v vseh poklicih. Možje so bili pred ženskami varni do tedaj edino na vodi. Amerika dosedaj še ni poznala ženskih mornarjev in ženskih ladjiških strojnikov. Zato pa ima — ženskega kapitana. Mnogo primerov je znanih, ko so ženske dobro napravile izpit za krmara ali celo za kapitana, toda ladij ženskam do sedaj še niso zaupali. Tudi to pravilo danes ne drži več. S posebnim zadovoljstvom je objavila Mednarodna zveza za žensko volilno pravico dejstvo, da je postala gospa Jenny Crocker kapitan ameriškega parnika »Ruth Martin«. Kako je bila posadka zadovoljna z »gospo kapitanom«, je stvar zase. Samo za krmara stvar ni bila nič novega. Krmar je namreč žensko »kapitana« že dolgo ubogal. Poročen je bil z »njim« že nekaj let.

Italijanski šolski ladji »Amerigo Vespucci« in »Christoforo Colombo«, ki sta se pred kratkim mudili v nemškem pristanišču Kielu.

Pokopališče kometov

Množina prahu okoli sonca — Uganka zodiakalne svetlobe

malih teles, to je te množine prahu, ki je v bližini sonca.

Tvorba teh oblakov prahu

V naši zemljepisni širini kaj težko opazimo to zodiakalno svetobo, če pa jo vidimo, jo samo v prvih dnevih pomlad v somraku ali pa pozno v jesen, preden vzide sonce. Tedaj jo vidimo v obliki elaste stožaste svetlobe, ki se dviga nad horizontom vzdolž ekliptike (sončne steze). Ker je nekoliko bolj media kakor svetloba rimske ceste, jo ljudje kaj radi zamenjajo s somrakom. To zodiakalno svetlubo lahko opazujemo skozi vse leto samo v tropskih krajih, kjer je čistost zraka največja, in kjer se ta svetloba ravno zaradi tega vidi veliko bolj jašno kakor rimska cesta. Kolikor je danes vse to raziskano, predstavlja ta zodiakalna svetloba svetlobni pas, kjer svetlejša stran svopada s soncem, na drugi strani pa se temnejši del ekriva na nasprotni strani. Po daljšem raziskovanju so dognali, da ne gre tu za nič drugačje kakor za zavrnjeno sončno svetobo. Torej je ta zodiakalna svetloba snovna tvorba najfinijega sestava, skozi katero pronica sončna svetloba.

Iskanje odpadkov kometov

Zanimivo je gledanje prirodoslovca Fessenhoffa, ki vidi v tej masi prahu, oziroma oblaku prahu pokopališče kometov. On razlaguje zgodbo

**Hervey Allen:
Antonio Adverso,
cesarjev pustolovec**

66

Tedaj je iz hiš na obeh straneh ceste, poslikane s travo, prikakljalo nekaj mlekaric v zelenih nogavicah in rdečih oprsnikih. Pol jih je nosilo golide, pol pa stolčke za molžnjo. Približno so se, udarile pri tem s petimi skupaj in izvajale s stolčki in golidami razne gibe, ki spadajo k tistem plesu, katerega, kakor znano, plešejo vse mlekarice natancno ob sončnem vzhodu.

»Roža v rosi blesti,
in ptič na veji žgoli
mlekarica na delo hiti...«

Med tem pa se je spet oglašil zdaj že nepotrpeljivi baritonov glas:

»A kje je deklica, ljuba pastirčica,
moja zgodnja ljubica...?«

»Da, kje neki je?« si je mislil Antonio.
Ali bo kdaj prišel odgovor na vse to izpraševanje brez haska, ki mu je razjedalo srce. Zadrhtel je.

»Angela!«

Mlekarica bi ga mogla rešiti.

Poezija njegovega lastnega hrepnenja je tisti ceneni mali prizor ob njegovih nogah spremenila v veliko plemenito umetnost, ne da bi se sam zavedal kako.

»Roža v rosi blesti!«

Skrivne solze so mu stopile v oči in spustil je roko gospodinčne Rhanove, da si je skrivaj obrisal oči.

Potem so se gosli zagnale spet tako, kakor se znajo pač samo gosli in prekosile same sebe. Kar se je prej zdelo kot višek blažnosti, se je zdaj izkazalo samo za ugodno igro. Vedno više in više so se vihteale gosli ter pele madrigal čiste življenje.

Bariton je zdaj umolnil. Izra kulisi je prihajal dekliški glas, svež, pri tem pa izrazit in iz dna duše kakor pesem, ki prihaja iz oranžnih vrtov na Siciliji, če jo človek posluša zgodaj zjutraj visoko na bregu.

Majhna pastirica s palico v kratkih, spodrecani oblike in v rdečih visokopetih čeveljeh je pridrobila na oder, ter v visokih predirnih glasovih odgovarjala na zaljubljeno jutranjo podoknico svojega dražega.

Ko sta se njuna glasova spletla v eno, sta gledalce spravila v glasno odobravanje.

Antonio pa je prizor samo videl. V ušesih ni slišal drugega kakor hrumenje krvi. Glas, način, kako je prestavljala prste na nogah, kako je gibala ude, vse to mu je bilo tako krasno znano.

Ali bi res moglo biti...?

Nosiša je čisto nesmiseln slamniček, na eni strani širokokrajen, na drugi pa drzno zaviran. Ni ji še mogel pogledati pod klobuček.

Tedaj pa je dignila obraz navzgor k luči: bila je Angela.

Antonio se je bal, da vse to samo sanja. Sklonil se je še bolj

naprej in s pol telesa visel čez ograjo pri loži. Tako rad bi jo bil poklical, toda glas mu je odpovedal.

Zdaj pa je pevka pogledala ravnino proti njemu. Z naporom je zavrhnil roko. Zdelo se mu je, da tuji prsti na tej roki segajo po njegovem robcu in mahljajo z njim. Zdelo se mu je, da je še sredni sna. Tedaj pa je nadnudio videl, da je Angela dvignila roke k njemu in obrnila svojo pesem proti njegovi loži.

Tudi izmed gledalcev so se že obrali obrazi proti angelški loži. Bilo je jasno videti, da je med mlado pastirico na odrnu in med fantom tam gori, ki je visel čez ograjo z drhtecim robčkom v roki, morda biti nekaj dogovorenje.

Bariton je nadvse pripravljeno sprejel to namigavanje na krajnje zadeve in tako se je pesem nehala čisto jasno kot posebna točka za boljše mlade ljudi v loži, kjer so svelto gorele voščenice.

Antonio je sedel nazaj. Vse se mu je mešalo od srča, bil je čisto mlah od veselega presenečenja. Videl je, kako so mu globoko doli na odrnu dve beli roki vrgli poljub.

Pomahal je z robcem v odgovor.

Zastor je padel med dolgotrajnim smehom in odobravanjem, potem pa so vsi ljudje zastrmeli tja gor.

Sele zdaj je Antonio začutil strašno zadrego.

Z onstran parketa je dvignila daljnogled tudi miss Udnejeva, da bi pogledala ložo, kateri je veljalo toliko pozornosti. Sedela je z morem, angleškim kozulom, s hērko Florencio in mladim škotskim trgovcem, ki se je imenoval David Parish in je bil potomec razvajoče se trgovske hiše iz Antverpena. Za tega Davida je upala, da bo tisti mladi mož, ki bi prihajal pri njih v poštev.

Moralu se je smehljati, ko je opazovala ono družbo tam gori, ki je bila ocitno zelo razgreta. Nazadnje se je malec zdržnila, zakaj pred otici je dobila Antonija.

Tako docela srečnega obraza ni morda še nikdar videla. Ali pa ga je? Ali ga je že videla? In kje?

Ta trenutek je Antonio po naključju pogledal navzgor in proga svetlobe je počitala njegove lase.

Zdaj se je miss Udnejeva spomnila tega obraza: pred dolgimi leti je stal pri oknu v knjižnici in ta obraz je gledal vanjo izpod duhovniškega klobuka.

Hihitala se je od razburjenja in vzkliknila:

»Ljubček, poglej no, kdo sedi tam gori v loži!«

Dala je Florencio daljnogled.

»Ali počna svojega nekdajnega cerkvenega kneza?«

Nekdaj je bil začljučen v Florencio,« pojavila se obrnila k Davidu Parishu in ga dregnila s pahljavo v roko. V njene načrte je čisto dobro šlo, da je lahko kazala elegantno občenega mladega moškega, ki je z dvema bankirskima hčerama sedel v loži kot prvo osvojite svoje hčere.

Angležinja se sprejava s pingvinom po londonskem živalskem vrtu.

na masi kometa, ki pridejo v bližino sonca, s tem, da jih ta oblak prahu zodiakalne svetlobe preseje kakor na situ, predno se zoper vrnejo v svoje potovanje. Drugi astronomi menijo, da v ta svetli oblak prahu pridejo vsi notranji planeti skupno z našo zemljo, ekvator tega žarenja pa sega celo do Marsove poti.

Dolgoletni ravnatelj berlinske zvezdarne profesor Foerster je podal mnenje, da je ta zodiakalna svetloba nastala zaradi tvorbe nekega kometa, ki v svojem repom vleče našo zemljo. Ta razlagja je bila kmalu podrtja, ko so zračunalni jekost svetlobe in natančno ugotovili zodiakalno svetobo. Dognali so po tem, da je to prstan prahu okoli sonca, ne pa okoli zemlje. Debelogost te svetlobe raste, čim bolj raste njena bližina k soncu.

Letošnji jesenski velesejem

Nagradno tekmovanje jugoslovanskih harmonikarjev na Ljubljanskem velesejmu bo letos na nedeljo 11. septembra. Tekmovalo se bo v sedmih skupinah: diatonični harmonika, kromatična harmonika, mladinsko tekmovanje za tekmovalce do 10. leta starosti na diatonični ali kromatični harmoniki, profesionalni, proizvajalci in trgovci harmonik, ansambl, tekmovanje za prehodni pokal na diatonični in kromatični harmoniki in za naslov jugoslovanskega pravaka za leto 1938-39. Posebna skupina za one igralce, ki so na dosedanjih tekmovanjih že prejeli kakor nagrado. Prijava je zaključen s 1. septembrom t.i. Prijava sprejema urad Ljubljanskega velesejma, ki poslije na zeljo vsa tozadnja navodila brezplačno.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 1. septembra: 10 Prenos otvoritve Ljubljanskega velesejma — 12 Koncert na wurliških orglah (plošče) — 12.45 Porocila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Rad. orkestra — 14 Napovedi — 19 Napovedi, poročila — 19.50 10 minut zabava — 20 Heller: Češka beseda (plošče) — 20.30 Slovensčina za Slovence (g. dr. Božidar Kolarič) — 20.30 Pevski zbori (plošče) — 21.20 Koncert konorne glasbe, Sodelujejo: g. Anton Trost, g. Bogomir Les